

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

มหาดไทย : บ้านของเรา¹

จรัส เพชรมาก²

"บ้านคือวิมานของเรา
จะเปรมปรีดา
คอยเราอยู่ทุกเวลา

ยามพบความเศร้ารีบกลับบ้านเรา
เพราะบ้านมีน้ำใจภัยภฤณา
ในชายคาเขตบ้านของเรา"

¹ ได้รับรางวัลชนะเลิศ การประกวดบทความ เนื่องในโอกาส ครบรอบ 115 ปี แห่งการสถาปนากระทรวงมหาดไทย

² หัวหน้าสำนักงานจังหวัดนราธิวาส

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

ขอนำเนื้อเพลง "บ้านเรา" ตอนหนึ่ง ขับร้องโดย สวลี ผกาพันธุ์ มาสะท้อนถึงความรู้สึกความผูกพันอย่างลึกซึ้งระหว่างบ้านกับผู้อยู่อาศัย ซึ่งบ้านในความหมายดังกล่าว คงมิใช่เพียงหมายถึง "อาคารและบริเวณบ้าน" ที่เป็นวัตถุเพียงอย่างเดียว แต่รวมหมายถึง สมาชิกในครอบครัวที่รักและผูกพัน ร่วมทุกข์ร่วมสุขอย่างแนบแน่น มนุษย์ทุกคนจึงรักบ้าน รักครอบครัว รักบ้านเกิด และหวงแหนเท่าชีวิต

กระทรวงมหาดไทย เปรียบดั่งบ้าน หลังใหญ่ เก้าแก่แต่สว่างาม มีสมาชิกของครอบครัวคือ "คนมหาดไทย" เป็นจำนวนมากซึ่งประกอบด้วย ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พนักงานส่วนตำบล คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล บุคลากรของรัฐวิสาหกิจ ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วราชอาณาจักร เหตุที่เปรียบกระทรวงมหาดไทย เหมือนบ้านของคนมหาดไทย ก็เพราะเหตุผลดังต่อไปนี้

ประการแรก คนมหาดไทยใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในอาคารสำนักงานและห้องที่รับผิดชอบ นานกว่าที่อาศัยบ้านของตนเอง เพราะต้องปฏิบัติหน้าที่แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ไม่มีเวลาหยุดพักหรือเลิกงานที่แน่นอนเหมือนข้าราชการทั่วไป ห้องที่รับผิดชอบเปรียบเหมือนบริเวณบ้าน

เพราะเป็นที่ทำงาน คลุกคลีร่วมทุกข์ร่วมสุขอยู่กับประชาชน ทั้งในยามที่ประชาชนประสบความเดือดร้อน และในยามสังสรรค์นันทนาการ หรือร่วมงานพัฒนาต่างๆ

ประการที่สอง กระทรวงมหาดไทยเป็นองค์กรเพาะพักหล่อหลอมบุคลิกภาพ พฤตินิสัยหรืออาจเรียกว่าหล่อหลอม "จิตวิญญาณ" ให้เป็นแบบฉบับ "คนมหาดไทย" ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากคนทั่วไปในหลายประการ เช่น ความมีระเบียบวินัย ความมีภาวะผู้นำ ความเคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา และความตระหนักในความรับผิดชอบต่อประชาชน เป็นต้น ซึ่งการเพาะพักหล่อหลอมดังกล่าวกระทรวงมหาดไทยมีกรรมวิธีมากมายได้แก่ วัฒนธรรมองค์การ คือ **เตาหลอม** การกระทำตนเป็นตัวอย่างของรุ่นพี่ คือ **แบบพิมพ์** การมุ่งความสำคัญของลูกค้ำ คือ **ประชาชน** สถานการณ์แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่บีบคั้นคือ **โรงรม** อำนาจหน้าที่ที่กระทรวงมหาดไทยมอบให้กลายเป็นเกียรติและศักดิ์ศรี คือ **โรงพนสี** กรรมวิธีเหล่านี้คนมหาดไทยวัยใกล้เกษียณอายุราชการ ซึ่งได้เห็นต่อเนื่องมาตลอด จึงมักจะปรารภกับน้องๆ ว่า "พี่โชคดีที่ได้เกิดเป็นคนมหาดไทย ในฐานะพื้นเพเดิมของพี่ค่อนข้างต่ำต้อยด้อยค่า แต่ได้รับการพัฒนาโดยมหาดไทยจนเป็นอีกคนหนึ่ง ในปัจจุบันนี้ พี่จึงรู้สึกว่ามีคุณค่า และสามารถสร้างประโยชน์แก่สังคมได้มาก"

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

ซึ่งแหล่งเพาะพักดังกล่าวก็เปรียบเหมือนบ้านที่อนุบาลเลี้ยงดูเด็กซึ่งเป็นสมาชิกของครอบครัว

ประการที่สาม สัมพันธภาพของคนมหาดไทยมีลักษณะคล้ายสมาชิกของครอบครัวกล่าวคือ มีความรัก สามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ใครไม่ปฏิบัติจะถูกตำหนิและได้รับการตักเตือน มีคำกล่าวที่ว่า **"ในประเทศไทย คนมหาดไทยตกรถไม่อดตาย"** ซึ่งหมายความว่า มีคนมหาดไทยอยู่ทั่วประเทศ สามารถช่วยเหลือคนมหาดไทยจากต่างถิ่น ที่ไปตกรถกำล้าบาก หรือขาดแคลนเงินทองในระหว่างการเดินทาง สายสัมพันธ์ที่อาทรต่อกันนี้สืบเนื่องมาเป็นเวลานาน ซึ่งแม้ว่าในห้วงเวลา 5-6 ปีที่ผ่านมา จะมีการขาดหายหรือหย่อนยานไปบ้าง เพราะมีอิทธิพลจากภายนอกองค์การเข้ามาแทรกแซง แต่คงอีกไม่นานคนมหาดไทยก็จะฟื้นฟูคืนกลับมาอีก

ประการที่สี่ กระทรวงมหาดไทยมอบอาชีพและรายได้ให้คนมหาดไทย และมอบอำนาจหน้าที่ ให้สามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรี เปรียบได้ดั่งพ่อแม่มอบหน้าที่ที่ทำงานและทรัพย์สินแก่บุตร

ฉะนั้น **"มหาดไทย"** บ้านของเราจึงมีค่ามีประโยชน์ต่อพวกเรา **"คนมหาดไทย"** ยิ่งนัก เราควรวิเคราะห์และศึกษาเพื่อ

รัฐบาลของเราอย่างละเอียดถี่ถ้วน ทั้งสถานภาพ บทบาทหน้าที่ พันธกิจและเป้าประสงค์ขององค์กร เพื่อจะได้แบ่งเบาภาระหน้าที่ มาปฏิบัติในฐานะเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว

มหาดไทย โดยความหมายที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงสันนิษฐานไว้ว่า คำว่า มหาดไทย คงมาจากภาษาบาลีสันสกฤต ด้วยทรงความหมายใน พจนานุกรม ภาษาบาลีสันสกฤต ของศาสตราจารย์ชินเดอรส์ ว่า "...มหาย" Mahadaya แปลว่า เมตตาอย่างยิ่ง Very Compassionate อย่างหนึ่ง กรุณาอย่างยิ่ง Very Merciful อย่างหนึ่ง ก็ดูสมกับที่เอามาใช้ เป็นชื่อฝ่ายพลเรือน" ดังนั้น โดยชื่อของคนมหาดไทย และ บ้านมหาดไทย **ต้องมีแต่ความกรุณาและเมตตาต่อประชาชน เป็นที่ตั้ง** ถ้าคนมหาดไทยคนใดไม่สามารถปรับระดับจิตใจให้สำเร็จ ธรรมในข้อนี้ ก็เป็นของปลอมหรือเป็นคนมหาดไทยปลอม

กระทรวงมหาดไทย เดิมมีชื่อเป็น "กรมมหาดไทย" ทำหน้าที่ปกครองฝ่ายพลเรือนทั่วพระราชอาณาจักรมาแต่โบราณ ต่อมาในสมัยสมเด็จพระเพทราชา มีเหตุการณ์ที่เจ้าเมือง นครราชสีมาและเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ก่อการกบฏ ทำให้ สมเด็จพระเพทราชาไม่วางพระทัยใน อำนาจของอัครเสนาบดี จึงเปลี่ยนแปลงอำนาจการบังคับบัญชาฝ่ายทหารและพลเรือน โดยแบ่งหัวเมืองออกเป็น 2 ภาค หัวเมืองฝ่ายเหนือ มอบให้

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

กรมมหาดไทยบังคับบัญชา หัวเมืองฝ่ายใต้ มอบให้ กรมพระกลาโหมบังคับบัญชา

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิรูประเบียบบริหารราชการแผ่นดิน โดยทรงยกเลิกการปกครองแบบจตุสดมภ์ มาเป็นกระทรวงต่างๆ 12 กระทรวง เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2434 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพเป็นเสนาบดีพระองค์แรกของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งในครั้งนั้น กระทรวงมหาดไทยได้รับมอบหมายให้ริเริ่มวางแผน ในการปกครองหัวเมืองที่กระจัดกระจายในประเทศให้มารวมกันเป็นพระราชอาณาจักรไทย การบังคับบัญชา หัวเมืองต่างๆ ที่เคยแยกกันอยู่ให้มารวมกันอยู่ในกระทรวงมหาดไทยทั้งหมด จัดแบ่งเขตการปกครองออกเป็นมณฑลเทศาภิบาล เมืองอำเภอ ตำบล และหมู่บ้านตามลำดับ นับเป็นครั้งแรกที่

มีการรวบรวมดินแดนในพระราชอาณาเขต ทั้งหมดเข้ามาอยู่ภายใต้การปกครองเดียวกันในลักษณะของ "รัฐเดี่ยว" หรือ "รัฐชาติ" ทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองและการบริหารประเทศ

กระทรวงมหาดไทยจึงมีประวัติความผูกพันกับการวางระบบการปกครองประเทศมาเป็นเวลายาวนานแล้ว หลายสมัยที่มีวิกฤติมีปัญหาในบ้านเมือง มีอุปนิสัยและสาธารณภัยต่างๆ คนมหาดไทย จะทุ่มเทกายใจเข้าแก้ปัญหาหรือวิกฤตินั้นๆ จนสำเร็จเรียบร้อยทุกครั้ง ฉะนั้น เมื่อกระทรวงมหาดไทยมีภารกิจที่ยิ่งใหญ่ก็จำเป็นต้องมีวินัยเข้มงวด และเมื่อมีเขตพื้นที่ และประชาชนจำนวนมากที่กระทรวงมหาดไทยต้อง "บำบัดทุกข์ บำรุงสุข" ก็ต้องมีอำนาจกระทำการงานนั้น แต่การใช้อำนาจต้องใช้อย่างเหมาะสม ถูกต้อง และเป็นธรรม ซึ่งผู้วางรากฐานแบบแผนการปฏิบัติงานของกระทรวงมหาดไทย และผู้สร้างความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรมองค์การของกระทรวงมหาดไทย ที่มีพลังอย่างยิ่งต่อคนมหาดไทย คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พระองค์คือแบบพิมพ์หรือต้นแบบของคนมหาดไทย ที่เน้นหนักการระวังในการใช้อำนาจเป็นพิเศษ โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชน และอำนาจที่ได้รับจากความนิยมศรัทธาของประชาชน ดังที่พระองค์ท่านเคยตรัสกับเทศาภิบาลคนหนึ่งที่มาทูลลาจะไปรับตำแหน่งใหม่ว่า "เจ้าคุณ

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

อำนาจอยู่ที่ราษฎรเชื่อถือ ไม่ใช่อยู่ที่พระแสงราชศัสตรา
จะไปอยู่ที่ไหนก็ตาม ถ้าเจ้าคุณทำให้ราษฎรเชื่อถือด้วยความ
ศรัทธาแล้ว ไม่มีใครถอดเจ้าคุณได้ แม้ในหลวง เพราะ
ท่านก็ทรงปรารถนาให้ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุขเช่นเดียวกัน"

สถานการณ์ แนวโน้ม และเงื่อนไขจำเป็นที่มีต่อ
กระทรวงมหาดไทย เนื่องจากกระทรวงมหาดไทยเป็นกระทรวง
หลักสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดินมาอย่างยาวนาน และ
ได้มีการปรับตัวเองอยู่ตลอดเวลาตามสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลา
แต่การเปลี่ยนแปลงในอดีตนั้น มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ซึ่ง
ตรงกันข้ามกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่เกิดขึ้นค่อนข้าง
รุนแรงและในอัตราเร่งที่สูงมาก ทำให้ต้องตอบคำถามเชิง
ยุทธศาสตร์ว่าปัจจุบันเรารู้จักตัวเองดีหรือยัง เราอยู่ที่จุดไหน เรา
รู้จักคนอื่นมากน้อยแค่ไหน เรากำลังจะก้าวเดินไปที่จุดใด เพื่อ
อะไร จะไปถึงจุดนั้นได้อย่างไร ประชาชน สังคม ต้องการอะไร
จากเรา ภารกิจที่เคยทำมาในอดีตยังเหมาะสมอยู่หรือไม่ เราจะ
เตรียมความพร้อมให้ประเทศของเราไปแข่งขันกับโลกใหม่ได้
อย่างไร เป็นต้น สถานการณ์แนวโน้มและเงื่อนไขสำคัญที่มี
อิทธิพลต่อกระทรวงมหาดไทยในภาพรวมที่สำคัญ ได้แก่ ภาวะ
วิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศ สถานการณ์ด้านชายแดน
และความมั่นคงภายใน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การ

เปลี่ยนแปลงทางการเมือง การเรียกร้องให้มีการบริหารจัดการที่ดี เป็นต้น ซึ่งคนมหาดไทยจะต้องนำข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์แนวโน้ม และเงื่อนไขดังกล่าว มาประกอบการวางแผนพัฒนา กระทรวงมหาดไทย หรืออาจเรียกว่า แผนยุทธศาสตร์มหาดไทย อย่างชาญฉลาดและสุขุม ได้แผนฯ ที่ตรงประเด็นและมีคุณภาพ สามารถทำให้คนมหาดไทย หน่วยงาน ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บทบาทหน้าที่และภารกิจของกระทรวงมหาดไทย นับตั้งแต่มีการก่อตั้งกระทรวงมหาดไทยมาจนถึงปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่และภารกิจของกระทรวงมหาดไทย ให้แตกต่างจากเดิมไปในบางประการหลายครั้ง แต่อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีนักการเมือง นักการทหาร หรือผู้มีอำนาจใดที่สามารถเปลี่ยนแปลงภารกิจหลักของกระทรวงมหาดไทยได้ นั่นคือ บทบาทการเป็น **เจ้าภาพเชิงพื้นที่ (Area)** และภารกิจการประสานรวมพลังในการ **"บำบัดทุกข์ บำรุงสุข แก่ประชาชน"** ซึ่งในสมัยรัฐบาลที่ผ่านมา มีนักการเมืองและข้าราชการระดับสูงหลายคนพยายามลดบทบาทหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยลง โดยพยายามใช้โอกาสในการปฏิรูประบบราชการ ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มีการยุบย้ายหน่วยงาน ถ่ายโอนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

ในลักษณะค่อนข้างไกลาหลหรือตามที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ (พ.ศ. 2550 – 2554) ข้อ 2.2 (4) ระบุว่า "อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการภาครัฐดังกล่าวยังไม่ตอบสนองต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาล โดยยังมีลักษณะเป็นศูนย์รวมอำนาจ ยังไม่เปิดโอกาสให้มิกระบวนกรมีส่วนร่วมตัดสินใจ ของประชาชน แม้การดำเนินงานกระจายอำนาจ มีความก้าวหน้ามากขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยังไม่เข้มแข็ง..." ซึ่งคำว่า "ศูนย์รวมอำนาจ" ในข้อความดังกล่าว คงมิได้หมายถึงกระทรวงมหาดไทย เพราะในขณะนั้น ได้มีการยุบย้ายกรมของกระทรวงมหาดไทยไปหลายกรม และยุบย้ายหลายส่วนราชการในอำนาจหน้าที่ ของผู้ว่าราชการจังหวัด ทำให้เกิดความระส่ำระสายในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชน ในหลายประการ และในปลายสมัยของรัฐบาลดังกล่าว ก็ได้มีการเตรียมการร่างพระราชบัญญัติบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ... เพื่อลดบทบาทของกระทรวงมหาดไทยลงอีก แต่อย่างไรก็ตาม กระทรวงมหาดไทยในปัจจุบันก็ยังมีภารกิจสำคัญเหลืออยู่ 5 ประการสำคัญ คือ

1. ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะและการบริหารการพัฒนาตามศักยภาพของท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานบนพื้นฐานของหลักการประชาธิปไตย

2. สนับสนุนส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรต่างๆ ในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน

3. รักษาความสงบเรียบร้อย ความมั่นคงภายใน และอำนวยความสะดวกเรียบร้อย

4. ส่งเสริมการบริหารราชการส่วนภูมิภาคให้มีเอกภาพ มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการบริการสาธารณะแทนส่วนกลาง เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนในระดับจังหวัด ภูมิภาค และประเทศโดยส่วนรวม และส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. ส่งเสริมการพัฒนาเมืองให้เป็นไปตามมาตรฐานทางผังเมือง และส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการพื้นฐานที่มีคุณภาพและเป็นธรรม รวมทั้งพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคและท้องถิ่น ให้เป็นไปอย่างยั่งยืน

ซึ่งในการดำเนินการภารกิจดังกล่าวนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (นายอารีย์ วงศ์อารยะ) ได้มอบนโยบายที่สนับสนุนนโยบายของรัฐบาลรวม 4 ประการ คือ นโยบายปฏิรูปการเมือง การปกครอง และการบริหาร นโยบายการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก นโยบายเสริมสร้างสังคมอยู่ดีมีสุข และนโยบายการรักษาความมั่นคงแห่งรัฐ

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

ฉะนั้น หากพวกเรา "คนมหาดไทย" รู้ซึ่งถึงคุณค่าของ "บ้านมหาดไทย" คือกระทรวงมหาดไทยอย่างถ่องแท้แล้ว ย่อมมีใจรักภักดีต้องการ และย่อมแสดงออกถึงพฤติกรรมในอันที่จะทำนุบำรุงให้กระทรวงมหาดไทยเจริญก้าวหน้า สะอาด สง่างาม เป็นองค์กรที่มีศักดิ์ศรี (Organization of Integrity) ควรจะตั้งใจรับเอาภารกิจของกระทรวงมหาดไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับภารกิจและนโยบายดังกล่าว อย่างเต็มกำลังความสามารถ โดยพยายามปรับยกระดับจิตใจ เพิ่มขีดความสามารถ และให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. **คนมหาดไทยต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล** สามารถคาดการณ์ความจำเป็นและเป้าหมายในการพัฒนาประเทศเข้าใจตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Position) ของประเทศไทยในเวทีโลก และเข้าใจถึงบทบาทของประเทศไทยและคนไทยที่จะต้องสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลที่กำลังพัฒนาก้าวไปสู่ตำแหน่งดังกล่าว

2. **คนมหาดไทยต้องดำเนินการพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบที่ดีและมีประสิทธิภาพ** โดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรของคนมหาดไทย ให้เป็นข้าราชการยุคใหม่ ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 อีกทั้งต้องดำเนินการพัฒนาองค์กรให้

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ.
2546 - 2550 อีกด้วย

**3. คนมหาดไทยต้องร่วมกันแสวงกลยุทธในการ
พัฒนาและดำเนินการ** ให้ครอบครัวของประชาชนอบอุ่น ชุมชน
เข้มแข็ง โดยใช้กระบวนการทางประชาสังคมที่มีประสิทธิภาพ
สูง รอบคอบ โดยประสานการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องอย่าง
จริงจังและอย่างทุ่มเท

**4. คนมหาดไทยต้องเสริมสร้างความสามัคคี รักกัน
จันท์พี่น้อง** ตั้งมั่นในการใช้ระบบคุณธรรม โปร่งใส และเป็นธรรม
พยายามหลีกเลี่ยงระบบอุปถัมภ์พวกพ้องเพื่อประโยชน์ส่วนตน
ซึ่งจะลุกลามเป็นร้ายร้ายของบ้านมหาดไทย จะเป็นเหตุให้
คนมหาดไทยไม่รักบ้านมหาดไทย เกลียดชังองค์การ แดกความ
สามัคคีในหมู่คนมหาดไทย และไม่มีกำลังใจ ที่จะอุทิศตนเพื่อ
ประชาชนชาวไทย ซึ่งเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งยวด

5. คนมหาดไทยต้องทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี มีจรรยา-
บรรณ ขยัน ตั้งใจทำงาน ปฏิบัติงานในเชิงรุก ด้วยใจรักและ
หวังดีต่อประชาชน มีใจเป็นธรรม มีคุณธรรม มีกุศลเจตนา

6. คนมหาดไทยมีการเรียนรู้ เพิ่มขีดความสามารถ
(Competency) **อยู่เป็นนิจ** สามารถปรับตัวก้าวทันโลก

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

รู้เท่าทันในการเอาเปรียบและการแข่งขันในเวทีโลก สามารถให้
คำแนะนำสร้างภูมิคุ้มกันภัยแก่ประชาชนให้รู้เท่าทัน สามารถ
ยืนหยัดอยู่ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างเหมาะสมและ
มั่นคงเราต้องลงทุนในการพัฒนาระดับฝีมือของเราเพื่อมิให้ล้ำ
สมัยตกยุค

7. **คนมหาดไทยต้องปกป้องสถาบัน ทั้งสามเป็นหลัก
ค้ำจุนสังคมไทย** ให้อยู่รอดปลอดภัยและพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ
สถาบันชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ อีกทั้งต้อง
เฝ้าระวังมิให้คนต่างชาติหรือคนไทยผู้ขายชาติ มาก่อกรงทำลาย
สถาบันดังกล่าวได้

8. **คนมหาดไทยต้องใช้ภาวะผู้นำในการแสวงหา
ความร่วมมือคนไทยทุกหมู่เหล่า** เข้ามามีส่วนร่วมในการ
พัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศอีกครั้ง ร่วมกัน
พัฒนาชุมชนและท้องถิ่นด้วย โดยตระหนักเสมอว่างานของ
มหาดไทยจะไม่แล้วเสร็จสมบูรณ์ถ้าขาดการมีส่วนร่วมจาก
พหุภาคี และควรตระหนักเสมอว่า เรายังมีพี่น้องชาวไทยจำนวน
ไม่น้อยที่ยังไม่รู้ ไม่เข้าใจ และไร้โอกาส ที่เราควรอ้าแขนรับไว้
ร่วมทุกข์ ร่วมสุขกับเรา ร่วมแก้ปัญหากันไปอย่างไม่
ท้อแท้ ด้วยปณิธาน ที่แน่วแน่ ไม่จมอยู่ในความกลัว และมอง
โลกอย่าง Proactive

9. คนมหาดไทย ต้องรู้จักใช้อำนาจตามหน้าที่อย่าง
ถูกต้องเหมาะสม เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเท่านั้น

บัดนี้ ถึงเวลาแล้วที่พวกเรา "คนมหาดไทย" จะต้อง
หันมามองบ้านของเราทบทวนสายใยสัมพันธ์ของครอบครัว
ที่อบอุ่น ตระหนักถึงหน้าที่ของพ่อ-แม่ คือ ผู้บังคับบัญชาที่ดี
และพี่-น้อง คือ เพื่อนร่วมงานที่ควรห่วงใยอาทร จะละทิ้ง
ความหวาดระแวงและความเห็นแก่ตัวทั้งปวง และร่วมกันตั้ง
ปณิธานที่แน่วแน่ที่เราจะรักกันฉันท์พี่น้องพัฒนาบ้านของ
เราคือกระทรวงมหาดไทยให้น่าอยู่ มีค่า มีศักดิ์ศรี คำจูน
สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ให้รุ่งเรืองสถิต
สถาพรสืบไป

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทย : บ้านของเรา¹

บุญเพิ่ม อนาคต²

"บ้าน" คำนี้มีความหมายที่ลึกซึ้งยิ่งนัก เกินกว่าคำพูดและตัวอักษรใดๆ จะสามารถบรรยายให้สะท้อนถึงอารมณ์และความรู้สึกที่งดงามที่เรามีต่อบ้านได้ เมื่อหวลระลึกถึงบ้าน ในยามใดแทบทุกคนจะหลับตามองเห็นภาพของสถานที่ซึ่งมีความรัก ความอบอุ่น ความผูกพัน และความเอื้ออาทร ระหว่างสมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกันภายในบ้าน บ้านเป็นสถานที่ที่ฝึกอบรมและหล่อหลอมให้เราให้สมาชิกภายในบ้านเป็นคนดี เป็นสมาชิกที่มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติ อาจกล่าวได้ว่าสังคมจะมีคุณ

¹ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดบทความ เนื่องในโอกาสครบรอบ 115 ปี แห่งการสถาปนากระทรวงมหาดไทย

² วิศวกรรังวัด 8 สำนักงานโครงการพัฒนาระบบสารสนเทศที่ดินเพื่อการบริหารจัดการระบบที่ดิน กรมที่ดิน

ภาพเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของบ้านแต่ละหลังที่ประกอบ
ขึ้นเป็นสังคมนั้น ๆ ในสังคมที่มีวัฒนธรรมและประเพณีแบบไทย
นั้น บ้านมีความหมายและทรงคุณค่ายิ่งนัก การที่ชาติไทย
ยืนยงเป็นปึกแผ่นมาจนตราบเท่าทุกวันนี้ ก็เพราะเรามีบ้านที่มี
ความเข้มแข็ง มีคุณภาพ มีความรัก และความอบอุ่นนั่นเอง

เมื่อนึกถึงบ้าน คนส่วนมากจะนึกถึงบ้านที่ตัวเองเกิด
แต่ลืมนึกไปว่ายังมีบ้านหลังใหญ่อีกหลังหนึ่งที่เปรียบเสมือน
บ้านหลังที่สองของเรา นั่นคือ สถานที่ทำงานหรือองค์กร
ที่เราทำงานนั่นเอง ถ้าบ้านหลังแรกเป็นบ้านที่ก่อให้เกิดกาย
บ้านหลังที่สองคือกระทรวงมหาดไทยก็ก่อให้เกิดตน เพราะบ้าน
เกิดหลังที่สองนี้ ทำให้เราปรากฏตัวตนที่ชัดเจน มีสถานะ
มีบทบาท มีเกียรติยศ มีศักดิ์ศรี ให้ปัจจัยพื้นฐานสำหรับการ
ดำรงชีพ ให้การศึกษาอบรมพัฒนาให้เป็นคนดี และที่สำคัญ
ที่สุดบ้านหลังนี้ได้ให้โอกาสพวกเราในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็ม
ความรู้ความสามารถ เพื่อตอบแทนบุญคุณบ้านเกิดเมืองนอน
อันเป็นที่รักยิ่ง

นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างยิ่งจนแทบจะหาที่
เปรียบมิได้ในการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ห้า ได้ทรงมีพระบรมราโชบายในการที่จะรักษาผืนแผ่นดิน
ไทยให้ รอดพ้นจากการยึดครองของมหาอำนาจในยุคของ

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

การล่าอาณานิคม โดยได้ทรงมีพระบรมราชโองการจัดตั้ง กระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2435 เพื่อให้ มีหน้าที่ในการบริหารจัดการและปกครองผืนแผ่นดินไทยให้เป็น ปึกแผ่นและได้ทรงมอบหมายให้พระอนุชาที่มีความรู้ความ สามารถอย่างยิ่ง คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรง ราชานุภาพมาเป็นองค์ปฐมเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ซึ่ง พระองค์ทรงเป็นที่เคารพรัก และเทิดทูนบูชาของข้าราชการ กระทรวงมหาดไทยเสมอมา สมเด็จพระปิยมหาราช ได้ทรง พระราชทานบ้านมหาดไทยหลังใหญ่ที่แสนอบอุ่น มั่นคงและ แข็งแรงหลังนี้ให้บรรดาคนมหาดไทยได้อยู่อาศัย และปฏิบัติงาน ร่วมกัน นับตั้งแต่บัดนั้นสืบมา

จวบจนถึงปัจจุบันนี้ในปี พ.ศ. 2550 นับเป็นระยะเวลา ถึง 115 ปีแล้วที่คนมหาดไทยรุ่นแล้วรุ่นเล่า จากภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และ ภาคใต้ และมาจากต่างสถาบันการศึกษา ได้อุทิศร่างกาย เลือดเนื้อ และจิตวิญญาณถักทอห่อหุ้ม ประกอบขึ้นเป็นบ้าน ค่อยๆ สร้าง ค่อยๆ เติบโตขึ้นทีละเล็กทีละน้อย จากบ้านหลังเล็ก จนเป็นบ้านหลังใหญ่ ดังที่เห็นเช่นในปัจจุบัน คนมหาดไทยได้ สามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันก่อสร้างบ้าน บางคนเป็นฐานรากของ บ้าน เป็นตอม่อ ตง คาน เสา ฝา ประตู หน้าต่าง และเป็น

หลังคากันแดดกันฝน ต่างคนต่างทำหน้าที่ แต่มีความสอดประสานกลมกลืนกันเพื่อให้บ้านหลังนี้เป็นบ้านที่สมบูรณ์ มั่นคง แข็งแรง และปลอดภัย ป้องกันลม แดด ไฟ ฝน และอันตราย ทั้งปวงให้กับบรรดาสมาชิกที่อยู่ภายในบ้าน การก่อสร้างบ้านหลังใหญ่สำเร็จลงด้วยความรัก ความสามัคคี ดังพุทธศาสนสุภาษิต "สุขา สังฆัสสะ สามัคคี" สามัคคีของหมู่คณะทำให้เกิดสุข

คนที่อยู่ภายในบ้านมหาดไทยหลังนี้เรียกตัวเองอย่างภาคภูมิใจว่า "คนมหาดไทย" ได้ชื่อว่าเป็นข้าราชการที่มีความพิเศษ มีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่าง และหาได้ยาก จากข้าราชการอื่น ๆ ผู้นำรัฐบาล หรือผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหลายท่าน ได้ปรารภถึงลักษณะพิเศษ เช่นว่านี้ กล่าวคือ **คนมหาดไทยจะเป็นคนที่มีความเข้มแข็งอดทน มีความยืดหยุ่น มีความคล่องตัวในการปฏิบัติราชการสูง** สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีอำนาจมีตบะในตนเอง มีจิตวิญญามวลชนสูง และมีความผูกพันรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สัมฤทธิ์ผล ไม่ว่าจะยากลำบากเพียงใดก็ตาม ทั้งนี้เป็นผลมาจาก การพัฒนา ฝึกอบรม หล่อหลอม กลุ่มองคกร และการคัดสรรอย่างเป็นระบบในทุกระดับชั้นที่ต่อเนื่องยาวนาน

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

คนมหาดไทยในสายตาคนทั่วไปมักถูกมองว่าเป็นผู้ที่ทรงอำนาจ มีอิทธิพล แต่ถ้าพิจารณาโดยข้อเท็จจริงแล้วจะมองเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ไม่ใช่เป็นการมีอำนาจอันเนื่องมาจากตำแหน่งหน้าที่ แต่เป็นอำนาจที่เกิดจากความเชื่อถือศรัทธาเหมือนดังที่สมเด็จพระเจ้าพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงดำรัสต่อสมุหเทศาภิบาลคนหนึ่งที่มาทูลลาเพื่อไปรับตำแหน่งใหม่ว่า

"...เจ้าคุณอำนาจอยู่ที่ราษฎรเชื่อถือ ไม่ใช่อยู่ที่พระแสงราชศัสตรา จะไปอยู่ที่ไหนก็ตาม ถ้าเจ้าคุณทำให้ราษฎรเชื่อถือด้วยความศรัทธาแล้ว ไม่มีใครถอดเจ้าคุณได้แม้ในหลวง เพราะท่านก็ทรงปรารถนาให้ราษฎรอยู่เป็นสุขเช่นเดียวกัน"

ตราประจำบ้านมหาดไทยหลังนี้ คือ สิงห์หรือราชสีห์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่คนมหาดไทยมีความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะสิงห์มีความเป็นมาที่ยิ่งใหญ่ ตามคติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ ในตำนานโหราศาสตร์ ถือว่าพระอาทิตย์ขึ้นที่ราชสีห์ พระอาทิตย์เองก็ถูกสร้างมาจากราชสีห์ กล่าวคือ พระอิศวรได้

นำเอาราชสีห์หกตัวมาปนให้ละเอียด แล้วห่อด้วยผ้าสีแดงพรมด้วยน้ำอมฤตก็บังเกิดเป็นพระอาทิตย์ที่ส่องแสงให้ความอบอุ่นแก่โลก และสรรพสิ่งมีชีวิตทั้งหมด เปรียบเสมือนกระทรวงมหาดไทยที่เป็นกระทรวงหลักในการสร้างความอบอุ่นมั่นคงให้แก่ประชาชนทั่วทั้งผืนแผ่นดินไทย

นอกจากนี้ สิ่งยังเป็นสัญลักษณ์ของชาวยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของบ้านหลังนี้ โดยมีนัยหมายถึงราชสีห์ซึ่งเป็นสัตว์ป่าหิมพานต์ที่ได้รับการกล่าวถึง กันมากในวรรณกรรมต่างๆ เพราะถือว่าเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญ มีกำลังมีตะบะ มีอำนาจเหนือกว่าสัตว์ทั้งปวง จนได้รับการยกย่องว่าเป็น "ราชาแห่งสัตว์ป่า" ราชสีห์จึงมักจะถูกนำไปเปรียบเทียบกับ ผู้มีอำนาจราชศักดิ์ หรืออาจกล่าวได้ว่าราชสีห์นั้นเป็นสัญลักษณ์แห่งอำนาจหรือกำลังโดยแท้

คนมหาดไทยนอกจากจะมีความทรงของอาจเหมือนอย่างสิงห์แล้ว สิ่งหนึ่งที่อยู่ในจิตสำนึกตลอดเวลา คือ ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ ภารกิจหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และคนมหาดไทยยึดถือตลอดมาคือ การ "บำบัดทุกข์ บำรุงสุข" แม้จะเป็นเพียงวลีสั้น ๆ แค่หกพยางค์ แต่ความหมายนั้นครอบคลุมกว้างขวางทั้งทางลึกและทางกว้าง และเป็นภารกิจแก่นแท้ของบรรดาคนมหาดไทยที่อาศัยอยู่ในบ้านหลังนี้ที่จะ

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

ต้องมีความมุ่งมั่น อุทิศเวลา แรงกาย และแรงใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุผล ทั้งนี้เพื่อให้คนไทยทั่วทั้งแผ่นดินปราศจากความทุกข์กาย ทุกข์ใจ มีความสุขกาย สุขใจ มีทั้งความมั่นคง และ มั่งคั่งในการดำรงชีวิต

กระทรวงมหาดไทยได้ยึดถือแนวทาง และหลักในการปฏิบัติงานตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่กระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2535 เนื่องในโอกาสครบ 100 ปี กระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า

"หน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย พูดอย่างรวบรัด คือ การอำนวยความสะดวก สวัสดิ์แก่ทวยราษฎร์ และการอำนวยความสะดวก สวัสดิ์ที่ทำอยู่นั้น อาจจำแนกตามประเภทงาน 4 ด้าน คือ การอำนวยความสะดวกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การพัฒนาอาชีพและฐานะความเป็นอยู่ การพัฒนาจิตใจให้อยู่ร่วมกันด้วยความสุข และความสามัคคีปรองดอง และการให้การศึกษาเพื่อสร้างอนาคตที่แจ่มใส..."

นอกจากนี้ยังได้ทรงพระราชทานหลักการทำงานให้แก่ **คนมหาดไทย** 3 ประการด้วยกัน คือ ต้องปฏิบัติงานให้ประสานสอดคล้องและดำเนินก้าวหน้าไปด้วยกัน ประสานงานกับทุกหน่วยด้วยความสมัครสมานและเข้าใจอันดีต่อกัน และ

ประการสำคัญ คือ การปฏิบัติงานด้วยความสุจริต เทียบตรง ถูกต้อง ตามหลักวิชา กฎหมาย ความชอบธรรม และปราศจากอคติ

บ้านหลังนี้มีบทบาทและภารกิจหลักในด้านการปกครอง และบริหารราชการมาอย่างยาวนาน เป็นเจ้าภาพหลักในการบริหารและจัดการด้านความมั่นคง และกิจการภายใน บทบาทที่ดีเด่นมีอยู่ด้วยกันสองด้าน คือ บทบาททางด้านความมั่นคง และกิจการภายในซึ่งเน้นการรักษาความเรียบร้อยภายในประเทศ เป็นการสร้างความสมานฉันท์ในหมู่ประชาชนคนไทย และ บทบาททางด้านความมั่งคั่ง ซึ่งกระทรวงมหาดไทยจะเป็นเจ้าภาพและเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่จะเข้าไปช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของประชาชนที่ยากจนให้มีโอกาสในการดำรงชีวิตตามศักยภาพของแต่ละบุคคล คนมหาดไทยจะต้องกำหนดยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงาน มีการวางแผนที่ละเอียดรอบคอบ และลงมือปฏิบัติงานอย่างมุ่งมั่น เพื่อให้สามารถบรรลุพันธกิจที่วางเอาไว้ กล่าวคือ

"กระทรวงมหาดไทยเป็นองค์กรกลางในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข จัดความยากจนเสริมสร้างความมั่นคงภายใน รวมทั้งบูรณาการการบริหารจัดการในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน"

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

บ้านหลังนี้ถูกปลูกสร้างมาเป็นระยะเวลามากกว่าหนึ่งศตวรรษ ตลอดระยะเวลาที่ยาวนานดังกล่าว คนมหาดไทย ต้องต่อสู้ดิ้นรนและปรับตัว เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งที่เกิดจากปัจจัย ภายในและปัจจัยภายนอก เพื่อรักษาไว้ซึ่งความอยู่รอด และบทบาทหน้าที่ของบ้าน บ้านหลังนี้เคยเป็นบ้านหลังใหญ่กว่าบ้านหลังอื่นๆ ในชุมชน เคยมีสมาชิกอาศัยอยู่ด้วยกันมากมายพร้อมหน้าพร้อมตา มาบัดนี้บรรดาพี่น้องของพวกเราบางส่วนต้องจากไปโดยไม่เหลือแม้แต่ชื่อ บางส่วน ต้องย้ายไปอยู่บ้านหลังอื่น บางส่วนต้องไปปลูกสร้างบ้านหลังใหม่เพื่ออยู่อาศัย ทำให้บรรดาคนมหาดไทยที่เหลืออยู่ในบ้านรู้สึกท้อแท้ในบางครั้ง แต่ก็ยังโชคดีที่มีน้องใหม่ซึ่งเกิดจากเลือดเนื้อเชื้อไขของเราเองเข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มเติม ทำให้บ้านหลังนี้ค่อยมีความสดชื่นมีชีวิตชีวาขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

เนื่องจากบ้านหลังนี้มีอายุเก่าแก่ยาวนานยืนต้นล้มแดดและฝนมามากกว่าหนึ่งร้อยปีแล้ว โครงสร้าง ฐานราก และส่วนประกอบต่างๆ ของบ้าน จึงมีการชำรุดทรุดโทรม ผุกร่อน กระเบื้องปลิวหาย หลังคารั่ว ฝ้าพัง สีหลุดลอก คานแตกร้าว พื้นทรุด สภาพไม่น่าอยู่อาศัย ช้ำร้ายในบางครั้งบรรดาสิงห์ผู้ทรงอำนาจจากต่างถิ่นต่างสถาบันการศึกษา ก็มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก แบ่งสี ทะเลาะเบาะแว้ง ยกกองกำลังเข้าห้ำหั่นกัน ทำร้าย

กันเองจนบ้านแทบแตก ลืมภารกิจหลัก ทำให้สภาพของบ้าน
อ่อนแอลง เปิดโอกาสให้อำนาจและภัยร้ายจากภายนอกเข้ามา
ครอบงำบ้าน จนวิถีของบ้านเบี่ยงเบนไปจากแนวทางที่ถูกต้อง
ตามทำนองคลองธรรมที่ควรจะเป็น ในขณะที่พี่น้องของพวกเรา
ส่วนใหญ่กำลังลำบากตรากตรำอยู่ในถิ่นทุรกันดาร บางคนต้อง
ปฏิบัติงาน อยู่ในถิ่นที่มีอันตรายอยู่ทุกเสี้ยววินาทีเสี่ยง
แม้กระทั่งชีวิตแต่ก็มีสมาชิกในบ้านบางคนกำลังหลบอยู่ในมุมมืด
ซอกหลืบของบ้าน แอบหาผลประโยชน์ใส่ตน ฉ้อราษฎร์บังหลวง
เสวยสุขโดยไม่คำนึงถึงการเสียเกียรติยศศักดิ์ศรีใด ๆ ทั้งสิ้น

ปัจจุบันบ้านหลังอื่น ๆ ในชุมชนได้มีการพัฒนาปรับปรุง
ไปมากมายแล้ว ทั้งสิ่งปลูกสร้างถาวรวัตถุ และระบบการบริหาร
งานที่ทันสมัย พวกเราคนมหาดไทยก็มีความใฝ่ฝันที่จะให้บ้าน
มหาดไทยหลังนี้ ได้รับการพัฒนาปรับปรุง ให้มีความทันสมัย
เป็นบ้านในอุดมคติ มีความรัก ความอบอุ่น คนมหาดไทยที่
อาศัยอยู่ภายในบ้านหลังนี้ มีความรักใคร่สามัคคีเอื้ออาทร
ต่อกัน เป็นบ้านที่จะถักทอสายใยแห่งความรัก และความเข้าใจ
เข้าด้วยกันให้เป็นเกราะคุ้มกันภัย ที่แข็งแกร่ง มั่นคง ปกป้องคน
มหาดไทยที่อาศัยอยู่ภายในบ้านให้พ้นจากภัยอันตรายทั้งปวง
ทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีภายใต้บ้านหลังนี้ มีเกียรติยศ มีศักดิ์ศรี
เป็นที่ยอมรับในสังคม

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

ถึงเวลาแล้วหรือยังที่พวกเราเหล่าคนมหาดไทยทุกคนที่อาศัยอยู่ในบ้านหลังนี้ จะลุกขึ้นมาอย่างพร้อมเพรียงกัน เพื่อร่วมแรง ร่วมกาย และร่วมใจ ร่วมกันช่วยปรับปรุงและพัฒนาบ้านหลังนี้ให้มีความทันสมัย น่าอยู่ น่าอาศัย เป็นบ้านที่มีคุณค่าต่อสังคม ชุมชน และประเทศชาติ มีระบบการบริหารที่ทันสมัย พวกเราต้องร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ วางแผน และลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อให้บ้านของเรา มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีธรรมาภิบาล มีสาธารณูปโภค ที่ครบครัน มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยที่บ้านหลังนี้จะต้องยังคงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามและเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเอาไว้ได้ คนที่อาศัยอยู่ในบ้านจะต้องได้รับการพัฒนากลมกล่อมกลายเป็นทั้งคนดี และคนที่มีคุณภาพ มีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิตอยู่ในกรอบที่ดีงามและเหมาะสม โดยยึดถือปรัชญา "เศรษฐกิจพอเพียง" ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยมาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต และปฏิบัติงาน คนมหาดไทยจะต้องเป็นแบบอย่างของข้าราชการที่ดี เป็นข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่มุ่งมั่นปฏิบัติงาน เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แก่พี่น้องประชาชนคนไทยทั่วทั้งแผ่นดิน

ในท้ายที่สุด หวังว่าพวกเราคนมหาดไทยคงเข้าใจแล้วว่า กระทรวงมหาดไทย คือ บ้านหลังที่สองอันเป็นที่รักยิ่งของพวกเรา รู้ถึงการก่อเกิดของบ้าน การดำรงอยู่และบทบาทหน้าที่ของบ้าน การเสื่อมโทรมของบ้าน และสภาวะอันตรายต่างๆ ของบ้าน แนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงบ้าน คนมหาดไทยที่อยู่ภายใต้บ้านหลังใหญ่ที่เก่าแก่ และมีเกียรติหลังนี้ พึงระลึกและเตือนตัวเองอยู่เสมอว่า บ้านหลังนี้ได้ให้สิ่งที่มีคุณค่าต่อพวกเราอย่างมากมาแล้ว เราได้ทำอะไรเป็นการตอบแทนบุญคุณบ้านหลังนี้บ้างแล้วหรือยัง หนทางหนึ่งที่พวกเราคนมหาดไทยควรจะทำก็คือ การตั้งปณิธานอย่างแน่วแน่ และลงมือปฏิบัติหน้าที่อย่างมุ่งมั่น ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต สามัคคี รักใคร่ กลมเกลียว ทำงานสนองคุณแผ่นดิน มุ่งพัฒนาตนให้เป็นคนดี เพื่อนำเกียรติยศและชื่อเสียงมาสู่บ้านมหาดไทยอันเป็นที่รักยิ่งหลังนี้ และที่สำคัญที่สุดก็คือ พวกเราจะต้องเป็นข้าราชการที่ดีในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ให้สมดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ องค์ปฐมเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงดำรัสเตือนสติพวกเราคนมหาดไทยไว้ว่า "ข้าราชการไม่ใช่อภิสิทธิ์ชน หากแต่จะต้องบำเพ็ญตนให้เป็นแบบอย่างของคนดีในสังคม"

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทย : บ้านของเรา¹

ปราณี มานะ²

ความนำ

คงจะมีเกินความเป็นจริงไปนักถ้าจะกล่าวว่า กระทรวงมหาดไทยเปรียบเสมือนบ้านหลอมมหิมาที่ทรงพลัง อย่างเอกอุ ก่อกำเนิดบรรดาข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการอยู่ในทุกพื้นที่ของประเทศไทย น้อมนำเอาแนวความคิด ปรัชญาการทำงาน ของกระทรวงมหาดไทย นั่นคือ "บำบัดทุกข์ บำรุงสุข" เพื่อแผ่นดิน เพื่อปวงชน นับเนื่องมามีชาติสายตลอดกว่าศตวรรษที่ผ่านมา

¹ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การประกวดบทความ เนื่องในโอกาสครบรอบ 115 ปี แห่งการสถาปนากระทรวงมหาดไทย

² เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7ว กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศ และการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา

เกียรติภูมิเผยแพร่กระจายทั่วสารทิศและผลจากการยึดมั่นในแนวความคิด ปรัชญาการทำงานของกระทรวงมหาดไทยอย่างมั่นคงตลอดมาของข้าราชการกระทรวงมหาดไทย จึงเป็นข้าราชการที่มีวัฒนธรรม บุคลิกภาพ แนวทางในการทำงาน การประพฤติปฏิบัติ ที่มีเอกลักษณ์เป็นหนึ่ง จนผู้ที่ประสบพบเห็นอาจกล่าวได้ด้วยความมั่นใจว่าข้าราชการผู้นี้ ต้องเป็นข้าราชการกระทรวงมหาดไทยแน่นอน ฉะนั้น กระทรวงมหาดไทยจึงเป็นบ้าน เป็นครอบครัวใหญ่ที่คอยกลมเกลี้ยง ถนอมเลี้ยงดู ทะนุบำรุงบุตรหลาน สมาชิกในครอบครัวให้เจริญเติบโตใหญ่ ชันอาสาเข้ามารับใช้ภารกิจของแผ่นดินตามแนวทางของการ "บำบัดทุกข์ บำรุงสุข"

บรรพมหาดไทย

เมื่อจะกล่าวถึงกระทรวงมหาดไทย จำต้องหวนระลึกกลับไปครั้งทูลเกล้าฯ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขึ้นครองสิริราชสมบัติเป็นมหากษัตริย์องค์ที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรี เมื่อ พ.ศ. 2411 ครั้งกระนั้น บ้านเมืองของพระองค์ประสบปัญหาอันประการทั้งการกระด้างกระเดื่องของขุนนางชั้นผู้ใหญ่ การแข็งเมืองของเจ้านายตามหัวเมืองต่าง ๆ อำนาจการเมืองการปกครองตกอยู่ในมือของคนหลายกลุ่ม หลายเหล่า และการ

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

แผ่อำนาจของมหาอำนาจเพื่อล่าอาณานิคมในบริเวณสุวรรณภูมิ
จนราชอาณาจักรสยามจวนเจียนจะพลีชีพหลายต่อ
หลายครั้ง แต่ด้วยพระราชาสุโขทัย และพระปรีชาญาณของ
ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 5 ที่แยบยล ลึกซึ้ง ประกอบด้วย ขันติธรรม
ค่อยเป็นค่อยไปตามครรลองคลองธรรม ทำให้บ้านเมืองคืนสู่
ความร่มเย็นเป็นปกติสุข ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2435 พระองค์ทรง
ปฏิรูปการปกครอง ปฏิรูประบบราชการครั้งสำคัญอย่างยิ่ง ให้
เป็นรัฐชาติสมัยใหม่ ตามอารยประเทศ โดยการยกเลิกระบบ
การปกครองจากแบบจตุสดมภ์ จัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ
เพื่อบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีเสนาบดีเป็นผู้บังคับบัญชา
รับผิดชอบเสมอกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการศึกษาเพื่อ
ฝึกฝนให้คนเข้ารับราชการ ระบบการคัดเลือก ข้าราชการ
ตามแบบสากลสมัย เพื่อเข้ามาเป็นข้าราชการอาชีพ และ
กระทรวงมหาดไทยก็ได้ถือกำเนิด ตั้งแต่ พ.ศ. 2435 เป็นต้นมา
ในการเลือกสรรผู้มาดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยนั้น
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่า ขณะนั้น
ประเทศไทยกำลังเผชิญภัยคุกคามจากนักล่าอาณานิคมตะวันตก
การรักษาประเทศด้วยการจัดการปกครองหัวเมืองให้เป็น
ระเบียบเรียบร้อยเป็นความจำเป็นเร่งด่วน และภารกิจดังกล่าว
อยู่ในหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย เพราะหัวเมืองทั้งปวงขึ้น

อยู่ในกระทรวงมหาดไทยโดยมาก จึงทรงเลือก **พระเจ้านั่ง
ยาเธอกรมหมื่นดำรงราชานุภาพ** ซึ่งทรงเห็นว่ามีความ
สามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง เป็น **องค์อัครปฐมเสนาบดี
กระทรวงมหาดไทย**

สิ้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 5 ได้ทรงวางพระทัยโดยทรงโปรดเกล้าฯ
แต่งตั้งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ให้ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย เป็นพระองค์
แรกมีหน้าที่จัดราชการฝ่ายปกครอง การปราบปราม และทำนุ
บำรุงท้องที่ ตามแบบอย่างอารยประเทศทั้งหลาย พระองค์
ท่านได้พิจารณาเลือกใช้รูปการปกครอง แบบเทศาภิบาล และ
สุขาภิบาล อันเป็นต้นเค้าของระบอบประชาธิปไตยปัจจุบัน ทรง
ให้ตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ขึ้น เพื่อกำหนด
หน้าที่ให้ราชการมหาดไทยมีหน้าที่ปกครอง ป้องกัน บำบัดทุกข์
บำรุงสุขประชาชน ปราบปรามอาชญากร บรรเทาภัยพิบัติต่าง ๆ
และกำหนดท้องที่ปกครองแบ่งเป็น มณฑล จังหวัด อำเภอ และ
หมู่บ้าน ส่วนสุขาภิบาล ก็มีสาธารณสุขและอนามัย

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ทรงมีพระคุณอย่างใหญ่หลวงต่อกระทรวงมหาดไทย คุณูปการ
ที่พระองค์ทรงมีต่อกระทรวงเหล่านี้ แสดงถึงพระอัจฉริยภาพ
ของพระองค์ในการบริหารราชการแผ่นดินได้สมกับที่สิ้นเกล้าฯ

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

รัชกาลที่ 5 ทรงไว้วางพระราชหฤทัย บทความนี้ จึงขออน้อมนำ
พระประวัติของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรง-
ราชานุภาพด้วยความสำนึกในบุญคุณของพระองค์ที่มีต่อ
กระทรวงมหาดไทยอย่างใหญ่หลวงหาที่เปรียบมิได้ ดังนี้

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เป็นพระโอรส พระองค์ที่ 57 ในสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ประสูติแต่เจ้าจอมมารดาชุม พระสนมเอก เมื่อวันที่เสาร์ เดือน 7
แรม 9 ค่ำ ปีจอ ตรงกับวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2405 สมเด็จพระ
พระบรมชนกนาถ พระราชทานนาม พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร
สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเริ่มเข้ารับราชการ เป็น
นักเรียนนายร้อยทหารบก กรมนายร้อย เมื่อปี พ.ศ. 2418
ได้รับการสถาปนาเป็น กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ เมื่อวันที่ 10
พฤศจิกายน พ.ศ. 2442 ในรัชกาลที่ 5 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงรับราชการในตำแหน่ง นายพลโท
ราชองครักษ์ และเป็นอธิบดีกระทรวงธรรมการ เป็นเสนาบดี
กระทรวงมหาดไทย เป็นราชทูตพิเศษ เสด็จไปยุโรป 1 ครั้ง
ภายหลังทรงได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อนขึ้นเป็นกรม
พระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2454
ครั้งถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ
เลื่อนเป็น สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อวันที่ 8

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

พฤตจิกายน พ.ศ. 2472 เป็นอภิรัฐมนตรี และเป็นนายกราชบัณฑิตยสภา เมื่อปีชกาล พ.ศ. 2469 ผลงานด้านการปกครองที่สำคัญที่สุด ในพระชนม์ชีพของพระองค์คือ การจัดการปกครองแบบใหม่ ตั้งมณฑล 18 มณฑล จังหวัด 71 จังหวัด อันเป็นรากฐานสำคัญในการปกครองและบริหารท้องถิ่นในปัจจุบัน หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 พระองค์จึงละกิจการทั้งปวงเสด็จไปประทับที่หัวหิน ตามคำแนะนำของแพทย์ และต่อมาอีก 1 ปี ก็เสด็จไปประทับที่ปิ่นัง จนกระทั่งเดือนตุลาคม พ.ศ. 2485 ก็เสด็จกลับกรุงเทพฯ และสิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2486 ด้วยพระหทัยหยุดทำงาน รวมพระชนมายุได้ 81 พรรษา

แนวทางการประพฤติ ปฏิบัติราชการของพระองค์ ตลอดจนบรรพมหาดไทยท่านแล้วท่านเล่าได้กลายเป็นแบบอย่างของข้าราชการกระทรวงมหาดไทยให้ก้าวเดินสืบสานต่อมาอย่างยาวนานจนเป็นลักษณะของ"คนมหาดไทย"ที่มุ่งมั่นในการทำงาน มุ่งความสัมฤทธิ์ของเป้าหมาย และจากการที่ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย เป็นข้าราชการกลุ่มแรกที่บุกเบิกการทำงานในราชการส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น จึงได้มีโอกาทำงานใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ร่วมทุกข์ ร่วมสุข กับพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นตลอดมากกว่า 100 ปี ที่ผ่านมานี้ด้วย

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

อำนาจหน้าที่ ภารกิจที่หลากหลาย กว้างขวาง ครอบคลุมพื้นที่ และวิถีชีวิตของผู้คนมากมาย อย่างไรก็ตามการทำงานของข้าราชการกระทรวงมหาดไทยยังเปี่ยมไปด้วยความรับผิดชอบ อุดหนุน อดกลั้น ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงตรัสไว้ว่า "อำนาจอยู่ที่ไหนความรับผิดชอบต้องอยู่ที่นั่นด้วย" ซึ่งหมายถึงการทำงานที่ประกอบด้วยความรับผิดชอบต่องาน ต่อตนเอง และต่อประชาชนนั่นเอง

คนมหาดไทย : ข้าราชการพันธุ์พิเศษ

เมื่อได้ก้าวย่างออกจากกระทรวงมหาดไทยในฐานะข้าราชการ พวกเรามีความภูมิใจ มุ่งมั่น อีกริม เปรียบได้ว่ากำลังเดินทางออกโลกกว้าง สุวิถีทางของการรับใช้ประชาชน รับใช้แผ่นดิน และในฐานะข้าพระบาทที่ต้องทดแทนอย่างถึงที่สุด และถือเป็นเรื่องที่ควรจะได้กระทำอย่างยิ่งในชีวิตหนึ่งนี้ สิ่งทีกล่าวเหล่านี้กระทรวงมหาดไทยได้สั่งสมองค์ความรู้ไว้อย่างลึกซึ้ง สมบูรณ์ ครอบคลุม และได้ทำการอบรมสั่งสอน ฝึกฝนบุคคลผู้เป็นเสมือนหนึ่งบุตรหลาน ให้ได้รับความรู้ ความเชี่ยวชาญตลอดอายุราชการ ซึ่งความก้าวหน้าและเติบโตใหญ่นั้นสุดแล้วแต่ใครจะสามารถไขว่คว้าได้มากน้อยเพียงใด แต่กระทรวงมหาดไทย บ้านของเราหลังนี้ ก็ยังเปี่ยมด้วยความเมตตา

พร้อมที่จะหยิบยื่นสิ่งที่ดีงามให้แก่คนในครอบครัวทุกครั้งเมื่อมีโอกาส และสิ่งที่ได้รับมานี้ได้หล่อหลอมให้พวกเราเป็นข้าราชการที่มีวัฒนธรรมบุคลิกภาพ แนวทางในการทำงาน การประพฤติปฏิบัติที่มีเอกลักษณ์เป็นหนึ่ง เรียกว่า "คนมหาดไทย" ซึ่งสังคมได้ขนานนามว่า "ข้าราชการพันธุ์พิเศษ"

"ข้าราชการพันธุ์พิเศษ" นี้ น่าจะหมายถึง ข้าราชการที่ **ทุ่มเทจิตใจ ความรู้ ความสามารถ** ให้แก่หน้าที่การงานที่รับผิดชอบอย่างเต็มกำลัง โดยไม่เห็นแก่ความยากลำบาก หรือ **ปัญหาอุปสรรคใดๆ** ทั้งสิ้นแต่กลับมุ่งมั่น สู้อุบัติความสำเร็จของภารกิจเป็นที่ตั้ง "ข้าราชการพันธุ์พิเศษ" เหล่านี้มีปรากฏอยู่ในกระทรวงมหาดไทยมากมายมหาศาล ทั้งในกรม กอง จังหวัด อำเภอ และการปกครองท้องถิ่นทั่วประเทศ เป็นที่ประจักษ์ต่อประชาชนโดยทั่วไป ดังได้กล่าวมาแล้ว สิ่งเหล่านี้มิใช่จะเกิดขึ้นเพียงชั่วข้ามคืน แต่เป็นการสั่งสมของแนวปรัชญา "บำบัดทุกข์ บำรุงสุข" ของกระทรวงมหาดไทย ลงสู่การปฏิบัติอย่างเข้มข้นจริงจัง และอุทิศตนมากกว่าศตวรรษแล้ว และยามที่บ้านเมืองมีสภาวะการณ์ไม่สู้ปกติ ประเทศชาติยิ่งต้องการ "ข้าราชการพันธุ์พิเศษ" ซึ่งจะเป็นที่พึ่งพาของประชาชน คอยขจัดปัดเป่าความทุกข์ยาก เตือดร้อนให้ จึงใคร่ขอนำพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ถึงหน้าที่ กระทรวง

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

มหาดไทย เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2535 เนื่องในโอกาสครบ 100 ปี กระทรวงมหาดไทย ว่ามีด้วยกัน 4 ด้าน คือ (1) การอำนวยความสะดวกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (2) การพัฒนาอาชีพและฐานะความเป็นอยู่ (3) การพัฒนาจิตใจให้อยู่ร่วมกันได้ด้วยความสุขและความสามัคคีปรองดอง และ (4) การให้การศึกษเพื่อสร้างอนาคตที่แจ่มใส พระบรมราโชวาทของพระองค์แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ข้าราชการกระทรวงมหาดไทยเป็น "ข้าราชการพันธุ์พิเศษ" ได้อย่างไร ในด้านใดบ้าง

ดังนั้น ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย สมควรที่จะเกิดความภาคภูมิใจ มีความปิติที่ได้เกิดมาเป็นข้าราชการแผ่นดินภายใต้ร่มเงาของบ้านหลังใหญ่ของเรา : กระทรวงมหาดไทย ไม่ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านใด ๆ แต่อุดมการณ์ในการทำงานก็จะยังยึดมั่นอยู่กับการ "บำบัดทุกข์ บำรุงสุข" ดังบรรพมหาดไทยของเราได้วางแนวทางไว้แล้วอย่างมั่นคง และเราควรจะตอบแทน พระคุณนี้เช่นไรเล่า จึงใคร่ขอน้อมเกล้าฯ นำพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เรื่องพระมหาชนก มาเป็นคติเตือนใจในเรื่องของความพากเพียร มุมที่สิ้นสุดของพระมหาชนก ว่าเพียงแต่ทำงานอย่างบากบั่น ซื่อสัตย์ อดกลั้น อดทนต่ออุปสรรคทั้งหลายทั้งปวงเท่านั้น ก็เป็นการทดแทนพระคุณของกระทรวงมหาดไทยแล้ว การ

ทำงานนี้ขอให้รำลึกถึงพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระราชทานหลักการงานให้แก่คนมหาดไทย 3 ประการด้วยกัน คือ (1) ต้องปฏิบัติงานให้ประสาน สอดคล้อง และดำเนินก้าวหน้าไปด้วยกัน (2) ประสานงานกับทุกหน่วย ด้วยความสมัครสมาน และเข้าใจอันดีต่อกัน และประการสำคัญคือ (3) ปฏิบัติงานด้วยความสุจริต เทียงตรงถูกต้อง ตามหลักวิชา กฎหมาย ความชอบธรรม และปราศจากอคติ

ความท้าทายที่กำลังเกิดขึ้น

สิ่งที่จะต้องพิจารณาก็คือ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งภายในองค์กรของเราคือ ระบบราชการ และ กระทรวงมหาดไทย และภายนอกองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่นอกเหนือการควบคุม เช่น การเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ สถานการณ์ความมั่นคง และจิตวิทยามวลชน เป็นต้น คนมหาดไทย ควรจะเตรียมพร้อมรับมือสถานการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อหน่วยงานอย่างไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ราชการ คงภารกิจไว้อย่างมั่นคง และไม่ให้สังคมต้องสั่นคลอน อันเนื่องมาจากความแตกแยกทางการเมือง การปกครองซึ่งมีแนวโน้มจะประทุรุนแรงขึ้นในอนาคต จึงขอเสนอแนวทาง ดังนี้

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

- (1) ยึดถือในระเบียบกฎหมายเป็นหลักในการทำงานโดยสุจริต ซื่อสัตย์
- (2) ยึดมั่นความจริงจัง จริงใจต่อประชาชนตามอำนาจหน้าที่ของตนเอง
- (3) ยึดมั่นหลักการพอเพียงในการดำรงชีวิตของตน พึงพอใจในการกระทำแต่ความดีงาม
- (4) มีสติตั้งมั่นในการพิจารณาเรื่องราวต่างๆ อย่างถ่องแท้ไม่โอนเอียงถือพรรค ถือพวก

เมื่อแนวทางดังกล่าวเป็นการเตรียมพร้อม เพื่อรับการปรับเปลี่ยนในส่วนของคนมหาดไทยแล้ว ในส่วนกระทรวงมหาดไทย ควรจะดำเนินการประการใด เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เห็นได้ว่าองค์กรราชการใดจะก้าวสู่ทิศทางใดก็ตาม ควรมีแนวทาง ดังนี้

- (1) ต้องยึดมั่นในประโยชน์ของแผ่นดินและประชาชนเป็นหลัก เป็นประการแรก
- (2) การยึดถือระเบียบ กฎหมายอย่างแน่นแฟ้น
- (3) พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรควบคู่ไปกับการรองรับความก้าวหน้าเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อสามารถตอบสนองในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาต่างๆ
- (4) เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และเปิดกว้างให้สังคมภายนอกได้รับรู้เข้ามาสื่อข้อมูลสารสนเทศ

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

เมื่อกระทำได้เช่นนี้ เชื่อได้ว่าบ้านของเรา : กระทรวง
มหาดไทย แห่งนี้ จะสามารถยืนหยัดได้โดยไม่ให้จิตวิญญาณ
ของความเป็น **คนมหาดไทย** ต้องลดน้อยถอยลงไป แต่กลับจะ
ทำให้เราก้าวเดินไปข้างหน้าอย่างมั่นคงพร้อมกันไปกับองค์กร
ของเรา เพื่อประโยชน์สุขของแผ่นดินสืบไป

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

6 เครื่องหมาย "คนมหาดไทย"¹

สถิตย์ สีวะรัมย์²

¹ ได้รับรางวัลชนะเลิศ การประกวดเครื่องหมาย "คนมหาดไทย" เนื่อง
ในโอกาส ครบรอบ 115 ปี แห่งการสถาปนากระทรวงมหาดไทย

² เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7 ว
สำนักนโยบายและแผน
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

115 ปี กระทรวงมหาดไทย

คำขวัญ “คนมหาดไทย”¹

รางวัลชนะเลิศ
"คนมหาดไทย เข้าถึง เข้าใจ รับผิดชอบต่อชน"

นายมานิช เคารพรัตน์²

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1
"ความสุขของประชาชน คือรางวัลของคนมหาดไทย"

นางยุณัฐนาถ จันทะเสน³

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2
"115 ปี มหาดไทย รวมใจภักดิ์ รักสามัคคี วิถีพอเพียง"

นายนรชัย ภาควรรณะ⁴

¹ เนื่องในโอกาส ครบรอบ 115 ปี แห่งการสถาปนากระทรวงมหาดไทย

² เจ้าพนักงานปกครอง 62 อ.นาบอน จ.นครศรีธรรมราช

³ เจ้าหน้าที่ปกครอง 4 ศูนย์บริหารการทะเบียน ภาค 7 อ.เมือง จ.นครปฐม

⁴ ท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานจังหวัดสุรินทร์

คณะผู้จัดทำ "เอกสารความรู้ สดร."

บรรณาธิการ

นายชยาวุธ จันทร
ผู้อำนวยการสถาบันดำรงราชานุภาพ
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

กองบรรณาธิการ

นายสงวน ธีระกุล
นางณิษฐา แสงทอง
นางรัตนา วิสัยกุล
นางวันเพ็ญ ทรงวิวัฒน์
นางจรัญญา ศรีไพโร
นางสาววัชรินทร์ มิ่งขวัญรุ่งเรือง

รูปเล่ม

นางเพียงเพ็ญ โทสะโยดม
นายทิพย์ แก้วพันธุ์ทอง

แบบปก

นางสาวอัฉนา เตชะพันธุ์

ส่วนพัฒนาและบริหารจัดการความรู้ สถาบันดำรงราชานุภาพ
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
โทร. 0-2221-5958, 50563 (สื่อสาร สป.มท.)

"บทความหรือข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏในเอกสารความรู้ สดร. เป็นวรรณกรรมของ
ผู้เขียนโดยเฉพาะ สถาบันดำรงราชานุภาพ และบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย"